

बी.ए. /बी.एस्सी. /बी.कॉम. प्रथम वर्ष : द्वितीय भाषा मराठी
सत्र:पहिले

अभ्यासपत्रिका : पहिली - भाषिक कौशल्ये आणि ललित वाङ्मय, भाग -१ (U-MSL - 103)/ तासिका ५० : गुण ५०
उद्दिष्टे :

१. प्रमाण मराठीच्या लेखनविषयक नियमांनुसार अचूक लेखन करता येणे.
२. विरामचिन्हांची परिभाषा समजून घेणे.
३. विद्यार्थ्यांचे ऐकण्याचे कौशल्य विकसित करणे.
४. विद्यार्थ्यांचे वाचनाचे कौशल्य विकसित करणे.
५. वाचनातील अडचणींवर मात करून त्यात सुलभता आणता येणे.
६. महानुभाव संप्रदायकालीन महदंबेच्या धवळ्यांचे स्वरूप समजून घेणे.
७. म. फुले यांच्या अखंडाचे स्वरूप व बोध समजून घेणे.
८. बहिणाबाईंच्या काव्यातील काव्यात्मकता, सहजता, भावार्थ समजून घेणे.
९. ललित निबंध म्हणजे काय? याचा परिचय करून देणे.

निष्पत्ती :

१. प्रमाण मराठीच्या लेखनविषयक नियमानुसार अचूक लेखन करता येईल.
२. विरामचिन्हांची परिभाषा समजून घेऊन नियमानुसार विरामचिन्हांचा वापर करता येईल.
३. विद्यार्थ्यांचे ऐकण्याचे कौशल्य विकसित होईल.
४. विद्यार्थ्यांचे वाचनाचे कौशल्य विकसित होईल.
५. वाचनातील अडचणींवर मात करून त्यात सुलभता येईल, वाचन वेगात करता येईल.
६. महानुभाव संप्रदायकालीन महदंबेच्या धवळ्यांचे स्वरूप समजून समजेल.
७. म. फुले यांच्या अखंडाचे स्वरूप व बोध समजेल.
८. बहिणाबाईंच्या काव्यातील काव्यात्मकता, सहजता, भावार्थ समजून येईल.
९. ललित निबंध म्हणजे काय? याचा परिचय व स्वरूप कळेल.

घटक क्र. १ - प्रमाण मराठी लेखनाचे नियम व विरामचिन्हे

- अनुस्वारविषयक नियम
- -ह्रस्व-दीर्घविषयक नियम
- वाक्यरचना
- विरामचिन्हे

घटक क्र. २ - स्मरण कौशल्य

- स्मृतीच्या व्याख्या
- स्मृतिप्रक्रिया
- स्मरणप्रक्रियेचे पोषक घटक

घटक क्र. ३ - पद्य विभाग

- महदंबेचे धवळे (निवडक)
- अभंग - संत तुकाराम
- अखंड - महात्मा फुले (सत्य सर्वांचे आदी घर)
- तीन कविता - बहिणाबाई, कुसुमाग्रज, वसंत बापट

घटक क्र. ४ - ललित निबंध

- इरावती कर्वे - परिपूर्ती
- श्रीनिवास कुलकर्णी - फुलांची वाट
- द.ता. भोसले - माझी पहिली प्रेयसी
- चंद्रकुमार नलगे - चंद्रबनातल्या सावल्या
- आनंद यादव - स्पर्श कमळे

संदर्भ ग्रंथ : १) वाचन आणि लेखन कौशल्ये - डॉ. उषा खिरे आणि इतर, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
२) श्रवण आणि संभाषण कौशल्ये - सौ. विद्या वाडदेकर, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

सत्र:दुसरे

अभ्यासपत्रिका : दुसरी - भाषिक कौशल्ये आणि ललित वाङ्मय भाग - १ (U-MSL-203) / तासिका ५० : गुण ५०
उद्दिष्टे :

१. वाचन कौशल्य विकसित करणे.
२. वाचनामागील प्रेरणा समजून घेणे.
३. अध्ययनाचे विविध कौशल्य समजून घेणे.
४. अध्ययनांच्या विविध पद्धती समजून घेणे.
५. आधुनिक काव्याच्या स्वरूप वैशिष्ट्यांचा परिचय करून देणे.
६. नारायण सुर्वे यांच्या कवितेचे आशयविश्व समजून घेणे.
७. वाहारू सोनवणे यांच्या आदिवासी कवितेचे स्वरूप समजून घेणे.
८. सुरेश भट, अनुराधा पाटील यांच्या कवितांचा भावार्थ, वेगळेपण समजून घेणे.
०९. मराठीतील ग्रामीण - दलित कथासाहित्य समजून घेणे.
१०. भास्कर चंदनशिव यांची ग्रामीण कथा समजून घेणे.

निष्पत्ती :

१. वाचन वेगात व आकलनात वाढ होईल.
२. वाचनामागील प्रेरणा समजतील व त्याचा उपयोग कौशल्यपूर्ण वाचनात होईल.
३. अध्ययनाच्या विविध कौशल्यानुसार अध्ययनांची गती वाढेल.
४. अध्ययनांच्या पद्धतीनुसार अध्ययन करण्यास मदत होईल.
५. आधुनिक काव्याच्या स्वरूपांचे वेगळेपण लक्षात येईल.
६. नारायण सुर्वे यांच्या कवितेचे आशय विश्व व वेगळेपण सांगता येईल.
७. वाहारू सोनवणे यांच्या आदिवासी जीवन समुदायाचा परिचय होईल.
८. सुरेश भट, अनुराधा पाटील यांच्या कवितांचा भावार्थ, रचना, स्वरूप, वैशिष्ट्ये लक्षात येईल.
०९. मराठीतील दलित - ग्रामीण साहित्याची भाषा, आशय-विश्व लक्षात येईल.
१०. भास्कर चंदनशिव यांची ग्रामीण कथा, कथेची भाषा, आकृतीबंध समजेल.

घटक क्र. १ - वाचन कौशल्य

- वाचनाचे घटक
- वाचनाचे फायदे
- चुकीच्या वाचन सवयी
- वाचनामागील प्रेरणा

घटक क्र. २ - अध्ययन कौशल्य

- अध्ययन कौशल्याची आवश्यकता
- अध्ययन प्रक्रिया
- अध्ययन कौशल्याचे पाच घटक

घटक क्र. ३ - पद्य विभाग

- नारायण सुर्वे - तुमचंच नाव लिवा
- सुरेश भट - प्रवासी
- वाहारू सोनवणे, अरुण काळे यांची कविता
- अनुराधा पाटील, रवी कोरडे यांची कविता

घटक क्र. ४ - कथा वाङ्मय

- बाबुराव बागूल- जेव्हा मी जात चोरली होती
- जयंत नारळीकर - विज्ञानयुगातील नारद
- भास्कर चंदनशिव - नवी हत्यारं
- दत्त बांदेकर - चैन आणि करमणूक

संदर्भ ग्रंथ : १) वाचन आणि लेखन कौशल्ये - डॉ. उषा खिरे आणि इतर, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

बी.ए. प्रथम वर्ष : ऐच्छिक मराठी
सत्र:पहिले

अभ्यासपत्रिका: पहिली- संप्रदायाच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख: प्रारंभ ते इ.स.१८१८ (U-MAR-110) / तासिका ५० : गुण

७५

उद्दिष्टे :

१. संप्रदायाच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख व मराठी साहित्याचा आरंभ समजून घेणे.
२. विविध संप्रदाय व त्यांचे साहित्य म्हणजे काय, ते समजून घेणे.
३. महानुभाव संप्रदाय व त्याचे साहित्य समजून घेणे.
४. महानुभाव संप्रदायाच्या उदयाची चर्चा करणे.
५. भागवत संप्रदायाचे वेगळेपण समजून घेणे.
६. भागवत धर्माचा पावा रचणारे ज्ञानेश्वर व समकालीन संत वाङ्मयाचा परिचय करून घेणे.
७. भागवत धर्माच्या प्रचार - प्रसाराचे सूत्र समजून घेणे.
८. भागवत धर्माचे वाङ्मय व कार्य समजून घेणे.

निष्पत्ती :

१. संप्रदायाच्या मराठी वाङ्मयाच्या आरंभाची व साहित्याची ओळख लक्षात येईल.
२. विविध संप्रदायाच्या साहित्याची व संप्रदाय स्वरूपाची नीट ओळख होईल.
३. महानुभाव संप्रदायाचे मराठी साहित्याला लाभलेले योगदान लक्षात येईल.
४. महानुभाव संप्रदायाच्या उदयाची कारणे समजतील.
५. भागवत संप्रदायाचा आचार-विचार धर्म समजण्यास मदत होईल.
६. भागवत धर्माचा पावा रचना-या ज्ञानेश्वरांची वाङ्मयीन महत्त्व पटेल.
७. भागवत धर्माचा प्रचार - प्रसार कोणी, कसा केला ते समजेल.
८. भागवत धर्माच्या वाङ्मयाने मराठी साहित्याला संत साहित्याने समृद्ध केल्याचे सांगता येईल.

घटक क्र. १ - महानुभाव संप्रदाय

- पूर्वपीठिका
- महानुभवाचे संस्थापक, तत्त्वज्ञान, आचारधर्म

घटक क्र. २ - महानुभाव संप्रदाय

- महानुभवाचे वाङ्मय
- महानुभव संप्रदाय : गद्य, पद्य
- महानुभव संप्रदायाच्या साहित्याची वैशिष्ट्ये

घटक क्र. ३ - भागवत संप्रदाय

- भागवत संप्रदायाची पूर्वपीठिका
- भागवत संप्रदायाचा आचार, विचारधर्म

घटक क्र. ४ - भागवत संप्रदाय

- भागवत संप्रदायातील विविध संत
- संताचे वाङ्मयीन कार्य
- संत वाङ्मयाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये

संदर्भ ग्रंथ :

१. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - अ. ना. देशपांडे
२. संत, पंत आणि तंत - श्री. म. माटे
३. श्री. गोविंदप्रभूविषयक साहित्य:शोध आणि समीक्षा - अविनाश आवलगावकर
४. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - प्रा. गं. बा. सरदार
५. प्राचीन मराठी संत कवी, भाग १ - ज. र. आजगावकर
६. पाच संतकवी - डॉ. शं. गो. तुळपुळे

सत्र:पहिले

अभ्यासपत्रिका : दुसरी - मध्ययुगीन मराठीतील निवडक वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास(U-MAR-111) / तासिका ५० : गुण ७५
उद्दिष्टे :

१. ज्ञानेश्वरीच्या १२ व्या अध्यायाचे स्वरूप समजून घेणे.
२. ज्ञानेश्वराच्या ओवीगीत रचनेचे स्वरूप समजून घेणे.
३. ज्ञानेश्वरीचे वेगळेपण समजून घेणे.
४. मराठीतील भारूड या रचनाप्रकाराचे स्वरूप समजून घेणे.
५. भारूडातील आध्यात्मिक भावार्थ व बोध लक्षात घेणे.
६. अभंग रचनेचे स्वरूप समजून घेणे.
७. संत तुकाराम यांच्या अभंगाचा परिचय करून घेणे.
८. लावणी या काव्यप्रकाराचे वेगळेपण समजून घेणे.
९. पठ्ठे बापुराव यांच्या लावणीतील विविधता समजून घेणे.

निष्पत्ती :

१. ज्ञानेश्वरीच्या १२ व्या अध्यायातील भक्तीयोग गुरू-शिष्यातील निखळ भक्तीभाव समजून येईल.
२. ज्ञानेश्वराच्या ओवीगीत रचनेचे वेगळेपण, वैशिष्ट्ये समजून येईल.
३. ज्ञानेश्वरांची वैचारिकता समजून येईल.
४. मराठीतील भारूड या रचनाप्रकाराचे स्वरूप समजून घेणे / स्वरूप रचनेचा परिचय होईल.
५. भारूडातील आध्यात्मिक भावार्थ व बोध लक्षात येईल.
६. अभंग रचनेचे आशय व अभिव्यक्ती याचे अभिनत्व समजेल.
७. संत तुकाराम यांच्या अभंगातील आशय व विद्रोहाचे स्वरूप लक्षात येईल.
८. लावणीतील भावार्थ, त्यातील प्रमुख रस, वर्णन कौशल्य, लावणीचा मुखडा समजून येईल.
९. पठ्ठे बापुराव यांच्या मुंबई, पुणे, आदी लावण्यांचे स्वरूप आणि तत्कालीन संदर्भ लक्षात येतील.

घटक क्र. १ - ओवी - संत ज्ञानेश्वर

- ओवीचे स्वरूप
- ज्ञानेश्वरीचा बारावा अध्याय
- बाराव्या अध्यायाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये, भाषा, भक्तियोग

घटक क्र. २ - भारूड - संत एकनाथ

- भारूडाचे स्वरूप
- एकनाथांची निवडक भारूडे
- भारूडाचा आशय - विषय
- भारूडातील अध्यात्म, भावार्थ, भाषेचे वेगळेपण

घटक क्र. ३ - अभंग - संत तुकाराम

- अभंगाचे स्वरूप
- संत तुकारामाची निवडक अभंगरचना
- अभंगातील विद्रोह
- अभंगाचा आशय-विषय, रचना

घटक क्र. ४ - लावणी - शाहीर पठ्ठे बापुराव

- लावणीचे स्वरूप
- शाहीर पठ्ठे बापुराव यांच्या निवडक लावण्या
- लावणीची भाषा, विषय

संदर्भ ग्रंथ :

१. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - अ. ना. देशपांडे
२. संत, पंत आणि तंत - श्री. म. माटे
३. श्री. ज्ञानेश्वरी गूढार्थदीपिका - गीताप्रेस गोरखपूर, प्रकाशन
४. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - प्रा. गं. बा. सरदार
५. प्राचीन मराठी संत कवी, भाग १ - ज. र. आजगावकर
६. पाच संतकवी - डॉ. शं. गो. तुळपुळे
७. म-हट्टी लावणी - म. वा. धोंड
८. एकनाथांची भारूडे -
९. महाराष्ट्राचे शिल्पकार पठ्ठे बापुराव - चंद्रकुमार नलगे

अभ्यासपत्रिका : तिसरी - संप्रदायाच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख (U-MAR-210) / तासिका ५० : गुण ५०
उद्दिष्टे :

१. संप्रदायाच्या मराठी वाङ्मयाची ओळख व मराठी साहित्याचा आरंभ समजून घेणे.
२. विविध संप्रदाय व त्यांचे साहित्य म्हणजे काय, ते समजून घेणे.
३. लिंगायत संप्रदाय व त्याचे साहित्य समजून घेणे.
४. सुफी संप्रदायाच्या उदयाची चर्चा करणे.
५. लिंगायत संप्रदायातील साहित्यातील तत्त्वज्ञानाचा बोध घेणे
६. सुफी संप्रदायाच्या साहित्याचे स्वरूप विशेष लक्षात घेणे.

निष्पत्ती :

१. संप्रदायाच्या मराठी वाङ्मयाच्या आरंभाची व ओळख लक्षात येईल.
२. विविध संप्रदायाच्या साहित्याची व संप्रदाय स्वरूपाची नीट ओळख होईल.
३. लिंगायत संप्रदायाचे मराठी साहित्याला लाभलेले योगदान लक्षात येईल.
४. लिंगायत संप्रदायाच्या उदयाची कारणे समजतील.
५. सुफी संप्रदाय साहित्याची भाषा, ऐतिहासिक महत्त्व व आशय समजेल.
६. सुफी संप्रदायाच्या साहित्याचा बोध समजेल.

घटक क्र. १ - लिंगायत संप्रदाय

- लिंगायत संप्रदायाची पूर्वपीठिका
- लिंगायत संप्रदायाच्या साहित्याचे स्वरूप
- लिंगायत संप्रदायाच्या साहित्याचे विशेष

घटक क्र. २ - वचन साहित्य

- बसवण्यांची निवडक वचने
- अल्लामप्रभूंची निवडक वचने
- अक्कम्मादेवींची निवडक वचने
- चन्नबसवण्यांची निवडक वचने

घटक क्र. ३ - सुफी संप्रदाय

- भारतीय सुफी संप्रदाय
- सुफी संप्रदायाचे स्वरूप
- सुफी साहित्याची भाषा, आशय व वेगळेपण

घटक क्र. ४ - सुफी संप्रदायाचे साहित्य

- महाराष्ट्रातील सुफी संप्रदाय
- विविध सुफी संतांचे वाङ्मयीन कार्य
- सुफी संप्रदायाच्या साहित्याचे विशेष

संदर्भ ग्रंथ :

१. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - अ. ना. देशपांडे
२. संत, पंत आणि तंत - श्री. म. माटे
३. श्री. गोविंदप्रभूविषयक साहित्य:शोध आणि समीक्षा - अविनाश आवलगावकर
४. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - प्रा. गं. बा. सरदार
५. प्राचीन मराठी संत कवी, भाग १ - ज. र. आजगावकर
६. सुफी संप्रदाय साहित्याचे स्वरूप - प्रा. फक्रुद्दिन बेन्नूर
७. लिंगायत धर्म - डॉ. राजशेखर सोलापुरे

सत्र:दुसरे

अभ्यासपत्रिका : चौथी-आधुनिक मराठीतील निवडक वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास(U-MAR-211) / तासिका ५० : गुण ५०
उद्दिष्टे :

१. बहिणाबाई चौधरी यांच्या काव्याचे स्वरूप, वेगळेपण, आशय, संदर्भ समजून घेणे.
२. भाई माधवराव बागल यांच्या सत्यशोधकी कथेचे स्वरूप समजून घेणे.
३. महात्मा फुले यांच्या विचारांचा प्रभाव जाणून घेणे.
४. भाई माधवराव बागल यांच्या कथांचा आकृतीबंध समजून घेणे.
५. महात्मा फुले यांच्या विचारांचा कथेवरील प्रभाव समजून घेणे.
६. 'तृतीय रत्न' या मराठीतील पहिल्या सामाजिक नाटकाचे स्वरूप समजून घेणे.
७. 'तृतीय रत्न' नाटकातील महात्मा फुले यांचे विचार समजून घेणे.
८. 'चारापाणी' कादंबरीत दुष्काळाचे चित्रण कसे आले आहे ते समजून घेणे.

निष्पत्ती :

१. बहिणाबाई चौधरी यांच्या काव्याचे स्वरूप वैशिष्ट्ये, आशय, भाषिक सौंदर्याचा परिचय होईल.
२. भाई माधवराव बागल यांच्या सत्यशोधकी कथेतील देव धर्मविषयक बोध कळेल.
३. महात्मा फुले यांच्या विचारांचा प्रभाव समजेल.
४. भाई माधवराव बागल यांच्या कथांचा आकृतीबंध, कथानक, व्यक्तिरेखा, भाषा, निवेदन पद्धतीचा परिचय होईल.
५. महात्मा फुले यांच्या विचारांचा कथेवरील सत्यशोधकी प्रभाव जाणवेल.
६. 'तृतीय रत्न' नाटकातून आलेला जोशीबुवांचा ढोंगीपणा लक्षात येईल.
७. 'चारापाणी' कादंबरीतील दुष्काळाच्या चित्रणातील बारकावे समजतील.

घटक क्र. १ - कविता

- बहिणाबाई चौधरी यांच्या निवडक कविता
- ओवी, ओवीगीतांचे स्वरूप
- बहिणाबाईंच्या ओवी गीतांचे स्वरूप-वैशिष्ट्ये

घटक क्र. २ - कथा

- भाई माधवराव बागल यांच्या निवडक कथा
- कथेचे स्वरूप
- कथेचा आशय-विषय, भाषा

घटक क्र. ३ - कादंबरी

- चारापाणी - रा. रं. बोराडे
- कादंबरीचे स्वरूप
- कादंबरीचा आशय-विषय, मांडणी, भाषा

घटक क्र. ४ - नाटक

- तृतीय रत्न - महात्मा जोतिबा फुले
- आद्य, पहिले सामाजिक नाटक
- नाटकाचा आशय-विषय, वैचारिकता

संदर्भ ग्रंथ :

१. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - अ. ना. देशपांडे
२. संत, पंत आणि तंत - श्री. म. माटे
३. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - प्रा. गं. बा. सरदार
४. प्राचीन मराठी संत कवी, भाग १ - ज. र. आजगावकर
५. ग्रामीण साहित्य : स्वरूप व शोध - डॉ. नागनाथ कोतापल्ले
६. ग्रामीण कथा:स्वरूप - डॉ. वासुदेव मुलाटे
७. नाटक : एक चिंतन - वसंत कानेटकर, नीलकंठ प्रकाशनशन
८. मराठी नाट्यसृष्टी - गो. मा. कुलकर्णी